

Poslovanje gozdarskih gospodarskih družb v letu 2002

Franci FURLAN¹
Iztok WINKLER²

Izvelek:

Furlan, F. / Winkler, I. Poslovanje gozdarskih gospodarskih družb v letu 2002. Gozdarski vestnik 61/2003, št. 5-6. V slovenščini. Poslovanje gozdarskih gospodarskih družb se postopoma stabilizira, čeprav kot celota gozdarstvo še ne dosega pozitivnih rezultatov. Povečuje se celotni prihodek od prodaje, zlasti od prodaje na tuje trge. Dobiček še vedno stagnira, realna dodana vrednost pa se je prepolovila. Povečuje pa se število zaposlenih.

Ključne besede: gozdarska gospodarska družba, prihodek, stroški, uspešnost poslovanja, število zaposlenih.

1 UVOD

V Združenje za gozdarstvo se po standardni klasifikaciji dejavnosti združujejo:

- A – 02 – Gozdarstvo in gozdarske storitve
- A – 01.5 – Lov in lovske storitve.

Dejavnost A – 01.5 je znotraj združenja nepomembna, saj znaša njen delež v prihodku celotnega združenja le 1,3 %. Zato se bomo v nadaljevanju omejili le panogo A – 02.

- Vir podatkov: AJPES;
- obdelava: CIS GZS;
- metodologija: SKEP GZS;
- distribucija: INFOLINK GZS.

2 POSLOVANJE PANOGA GOZDARSTVO IN GOZDARSKE STORITVE V LETU 2002

Najprej pogledimo nekaj podatkov o poslovanju vseh gospodarskih družb v Sloveniji v letu 2002. Podatke je posredovalo 38.051 poslovno aktivnih družb. Skupaj so po nerevidiranih podatkih ustvarile 11.115 mlrd. SIT prihodkov, kar je nominalno 10,9 %, realno pa 3,2 % več kot v preteklem letu. Izkazanih odhodkov je bilo 10.839 mlrd. SIT, kar je nominalno 5,8 % več, realno pa 1,6 % manj kot v prejšnjem letu. Družbe so ustvarile 215,5 mlrd. SIT neto čistega dobička, v povprečju pa so imele 469.166 zaposlenih.

Gozdarske gospodarske družbe so ustvarile 23,457 mlrd. SIT prihodkov, kar je nominalno 4,4 % več, realno pa 3,3 % manj kot v letu 2001. Vseh odhodkov so izkazale 22,931 mlrd. SIT, kar je nominalno 3,6 % več, realno pa 3,8 % manj kot v letu 2001.

Prihodki so rasli počasneje kot stroški. Tudi v letu 2002 se je nadaljeval trend padanja prodajnih cen

gozdnih lesnih sortimentov, ki se je začel že v letu 1996 in znaša 2–3 % na leto.

Letna poročila so bila sestavljena po novih slovenskih računovodskih standardih. Zato je primerljivost nekaterih kazalcev otežena. Najpomembnejša metodološka novost je odprava revalorizacije, ki je nadomeščena s splošnim in posebnim prevrednotenjem, ki ga izvedemo le, če letna rast EUR/SIT preseže 5,5 %. V letu 2002 se to ni zgodilo.

Iz navedenih podatkov lahko ugotovimo, da je znašal delež prihodkov iz gozdarstva v prihodkih gospodarstva komaj 0,21 %, skupaj s kmetijstvom, lovom in ribištvo pa 1,4 %.

V letu 2002 je v gozdarski panogi poslovalo 73 družb, ki so skupaj zaposlovale 1.807 delavcev. To pomeni 6,25 % povečanje glede na predhodno leto. Povprečno število zaposlenih po delovnih urah je bilo 2.222. V 4 velikih družbah je bilo 587 zaposlenih, ustvarili pa so 32 % celotnega prihodka panoge. Šest srednjih družb, ki je zaposlovalo 713 ljudi je ustvarilo 35 %, medtem ko je bilo v 63 malih družbah zaposlenih 922 ljudi, ustvarili so pa 32 % celotnega prihodka panoge. Največji prihodek na zaposlenega so ustvarile velike družbe, 13.179 milijonov SIT na zaposlenega. Srednje družbe so realizirale 86,6 %, male pa 62,4 % prihodkov velikih družb na zaposlenega. Povprečen prihodek za vso panogo je znašal 10,557 milijonov SIT na zaposlenega delavca. To navaja k sklepu, da bi lahko z združevanjem v večje družbe učinek panoge še povečali.

Pogledimo si nekaj poslovnih rezultatov, ki jih je gozdarska panoga dosegla v letu 2002.

¹ F. F. spec. gozd., sekretar Združenja gozdarstva, Gospodarska zbornica Slovenije, Ljubljana

² prof. dr. I. W. univ. dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire v Ljubljani

Preglednica 1: Prihodki

KAZALCI	2002 (v 000 SIT)	Indeks 2002/2001
Prihodki	23.457.778	104,4
Kosmati donos od poslovanja	22.355.838	105,5
Čisti prihodki od prodaje	21.728.616	107,0
Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu	18.229.659	105,4
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	3.498.957	115,9
Finančni prihodki	706.009	82,6
Finančni prihodki iz deležev	209.461	235,7
Finančni prihodki iz terjatev	496.548	64,8
Izredni prihodki	290.194	43,3

Preglednica 2: Odhodki

KAZALCI	2002 (v 000 SIT)	Indeks 2002/2001
Odhodki	22.931.568	103,6
Poslovni odhodki	22.544.454	106,1
Stroški blaga, materiala in storitev	13.206.111	106,0
Stroški dela	7.517.460	107,1
Stroški plač	5.244.190	105,8
Odpisi vrednosti	1.546.011	103,5
Amortizacija	1.243.724	99,1
Finančni odhodki	355.267	68,5
Finančni odhodki od obresti	99.212	82,3
Izredni odhodki	31.847	8,6

Preglednica 3: Dobiček in izguba poslovnega leta

KAZALCI	2002 (v 000 SIT)	Indeks 2002/2001
Celotni dobiček	695.805	100,0
Dobiček pred davki in obrestmi (EBIT)	795.017	97,2
Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBDIT)	2.038.741	98,3
Davek (iz dobička)	91.250	135,1
Čisti dobiček	604.555	96,0
Celotna izguba	275.332	239,2
Čista izguba	275.332	236,6

Panoga je skupaj izkazala 420,473 milijonov SIT dobička, kar je komaj 73 % vrednosti iz leta 2001. Če pa upoštevamo samo rezultat panoge iz poslovanja ugotovimo, da je ustvarjena izguba – 188,616 milijonov SIT, kar je 22 % več kot v prejšnjem letu. To nakazuje, da se pogoji gospodarjenja v panogi še naprej slabšajo.

Panoga je v preteklem letu ustvarila 8,9 milijarde SIT dodane vrednosti, kar je 4,9 % več kot v prehodnem letu. Še vedno pa je to pod ravnijo inflacije, ki je v letu 2002 znašala 7,2 %. Realno je torej dodana vrednost padla vsaj za razliko.

Primerjava med gozdarsko dejavnostjo in celotnim gospodarstvom kaže na relativno velika odstopanja pri posameznih kazalcih. Gozdarstvo je

poslovalo sicer manj ugodno kot leto poprej, vendar še vedno ugodneje kot slovensko gospodarstvo in ni neto zadolženo. Lani je bila v gozdarstvu pomembno boljša donosnost sredstev in kapitala, ki se je praktično poravnala s celotnim gospodarstvom. Kazalnik prihodka na zaposlenega pa zelo jasno nakazuje, da je gozdarstvo delovno intenzivna panoga. Tudi stroški dela na zaposlenega so bili v gozdarstvu nižji kot v gospodarstvu. Bistveno se je spremenilo tudi razmerje v dodani vrednosti, ki se je v gozdarstvu na zaposlenega znižala, čeprav je bil skupen nominalen porast 4,9 %. V celotnem gospodarstvu je znašal ta porast celo 14 %. Delež amortizacije je bil skoraj poravnan z ostalim gospodarstvom. To glede na delovno intenzivnost

Preglednica 4: Sredstva panoge (aktiva bilance stanja)

KAZALCI	2002 (v 000 SIT)	Indeks 2002/2001
Sredstva	22.302.852	100,9
Stalna sredstva	13.647.513	103,8
Neopredmetena dolgoročna sredstva	92.752	122,8
Opredmetena osnovna sredstva	10.993.728	100,5
Dolgoročne finančne naložbe	2.561.033	119,9
Gibljava sredstva	8.625.762	96,9
Zaloge	1.272.553	92,8

Preglednica 5: Viri sredstev (pasiva bilance stanja)

KAZALCI	2002 (v 000 SIT)	Indeks 2002/2001
Obveznosti do virov sredstev	22.302.852	100,9
Kapital	16.742.842	101,5
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	880.340	137,1
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	4.205.378	91,8

Preglednica 6: Primerjava nekaterih ekonomskih kazalnikov med gozdarstvom in celotnim gospodarstvom

KAZALCI	Vrednost kazalca	
	Gozdarstvo	Gospodarstvo
Finančna neodvisnost (kapital/sredstva)	0,751	0,463
Kratkoročni koeficient(kratkoročna sredstva / kratkoroč. obveznosti)	1,991	1,156
Razmerje kratkoročnih poslovnih terjatev in obveznosti (kratkor. poslovne terjatve / kratkor. posl. obveznosti)	3,003	1,452
Finančne naložbe v sredstvih (dolg. in krat. finančne naložbe / sredstva)	0,160	0,234
Delež opredmetenih osnov. sred. (opr. osn. sred. / sredstva)	0,493	0,461
Delež zalog v sredstvih (zaloge / sredstva)	0,057	0,083
Koeficient zadolženosti (finančne in poslovne obveznosti / obveznosti do virov sred.)	0,228	0,506
Delež neto dolga(neto dolg / obveznosti do virov sredstev)	- 0,217	0,068
Celotna gospodarnost (prihodki / odhodki)	1,023	1,023
Dobičkovnost prodaje(dobiček iz poslovanja / čisti prihodki iz prodaje)	0,015	0,048
Dobičkonosnost kapitala (neto dobiček / kapital) – ROE	0,020	0,035
Dobičkonosnost sredstev (neto dobiček / sredstva) – ROA	0,015	0,016
Prihodki na zaposlenega - v tisočih (prihodki / povp. št. zap.)	10.555,441	23.628,363
Stroški dela na zaposlenega - v tisočih (str. dela / povpr. število zaposlenih)	3.382,678	3.506,873
Plače na zaposlenega - v tisočih (stroški plač / povpr. število zaposlenih)	2.359,760	2.510,179
Čisti dobiček na zaposlenega - v tisočih (čisti dobiček / povpr. število zaposlenih)	272,035	951,142
Čista izguba na zaposlenega - v tisočih (čista izguba / povpr. število zaposlenih)	123,893	491,820
DV na zaposlenega - v tisočih (dodana vred. / povp. število zaposlenih)	3.993,473	5.587,851
Osn. in neopredmetena sredstva na zap. - v tisočih (osn. In neopr. sredstva / povp. št. zap.)	4.988,652	13.497,565
Delež prodaje na tujih trgih (čisti prih. iz prodaje na tuj. trgih /prihodki)	0,149	0,261
Delež denarnega toka iz poslovanja v prihodkih (amort. in dobiček zmanjšan za izg. / prihodki)	0,067	0,068
Delež amortizacije (amortizacija/ odhodki)	0,054	0,050
Delež stroškov dela (stroški dela/odhodki)	0,328	0,152
Delež prodaje na tujih trgih (čisti prih. iz prodaje na tuj. trgih /prihodki)	0,131	0,119

panoge gozdarstva nekoliko preseneča. Sicer pa so ostali stroški dela v istem razmerju kot leto poprej in

so bili v skladu z delovno intenzivnostjo v panogi gozdarstva višji.

3 TRENDI POSLOVANJA

Trende poslovanja prikazujemo za obdobje 1998 – 2002. Realne trende smo izračunali tako, da smo upoštevali stopnjo inflacije v posameznem letu iz preglednice 7. Nato smo vse kazalce po letih preračunali na vrednost v letu 2002.

Po štirih letih upadanja je število zaposlenih spet začelo naraščati. V primerjavi s prejšnjim letom se je povečalo kar za 6,6 %. Povečalo se je tudi število aktivnih družb, saj je bilo v letu 2002 najvišje v zadnjih petih letih. Še vedno pa od 114 subjektov, registriranih v Gozdarskem združenju pri Gospodarski zbornici Slovenije kar 41 oz 36 % ni aktivnih. V glavnem gre za samostojne podjetnike z največkrat enim, redko dvema zaposlenima.

Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu po letu 1999 hitro naraščajo. Poleg tega se povečuje delež

teh prihodkov v skupnem prihodku od prodaje lesa. Tako je v letu 1998 in 1999 delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v čistem prihodku od prodaje lesa znašal 8 %, se povečal na 12 % v letu 2000 in celo 16 % v letu 2001 in 2002. Kljub razmeroma nizki realizaciji sečenj se delež izvoza povečuje. Vzrokov je več. Na eni strani se manjšajo domače lesno predelovalne zmogljivosti, na drugi strani pa se gozdarske gospodarske družbe same ukvarjajo s primarno predelavo lesa in proizvodnjo plošč, kar povečuje vrednost izvoza in s tem njen delež izvoza v celotnem prihodku.

V letu 2002 so bili realizirani najnižji izredni prihodki v zadnjih petih letih. Prodaja različnih sredstev, zlasti nepremičnin, ki niso v poslovnih funkcijah, je v glavnem končana in v družbah vse manj vplivala na tekoče likvidnostno stanje.

Preglednica 7: Inflacija in revalorizacijski indeksi v obdobju 1998 do 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Inflacija	7,5	7,6	8,9	7,0	7,2
Letna revalorizacija poslovnih dogodkov (indeks)	107,5	107,6	108,9	107,0	100,0
Indeks za preračun poslovnih dogodkov na leto 2002	134,8	125,4	116,5	107,0	100,0

Preglednica 8: Zaposleni in število družb v obdobju 1998 do 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Število zaposlenih	1.959	1.782	1.739	1.695	1.801
Število družb	60	59	67	65	73

Preglednica 9: Indeksi prihodkov po cenah leta 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Prihodki	91	86	93	97	100
Kosmati donos od poslovanja	89	85	94	94	100
Čisti prihodki od prodaje	89	88	96	95	100
Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu	97	95	100	94	100
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	46	45	72	95	100
Finančni prihodki	62	43	51	123	100
Finančni prihodki iz deležev	63	55	77	126	100
Finančni prihodki iz terjatev	78	54	63	157	100
Izredni prihodki	435	307	238	391	100

Preglednica 10: Indeksi odhodkov po cenah leta 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Odhodki	96	86	94	97	100
Poslovni odhodki	90	84	91	94	100
Stroški blaga, materiala in storitev	84	79	92	97	100
Stroški dela	100	90	90	86	100
Stroški plač	100	90	90	87	100
Odpisi vrednosti					100
Amortizacija	96	104	103	106	100
Finančni odhodki	177	133	165	158	100
Finančni odhodki od obresti					100
Izredni odhodki	3.227	944	1.307	2.080	100

Preglednica 11: Indeksi dobička in izgube gozdarstva v letu po cenah 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Celotni dobiček	67	107	107	106	100
Dobiček pred davki in obrestmi (EBIT)					100
Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBDIT)					100
Davek (iz dobička)	34	40	92	88	100
Čisti dobiček	71	117	110	108	100
Celotna izguba	26	133	34	44	100
Čista izguba	237	133	33	44	100

Preglednica 12: Dobiček iz poslovanja družb za obdobje 1998 do 2002 (v 000 SIT)

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Dobiček, – izguba	-168.505	-38.944	518.270	-152.775	-188.616

Preglednica 13: Indeksi gibanja sredstev po cenah leta 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Sredstva	101	98	103	104	100
Stalna sredstva	100	102	103	101	100
Neopredmetena dolgoročna sredstva	65	53	70	94	100
Opredmetena osnovna sredstva	109	112	108	104	100
Dolgoročne finančne naložbe	53	50	58	79	100
Gibljava sredstva	101	92	101	106	100
Zaloge	98	78	99	114	100

Celotni dobiček se je v panogi po dokaj konstantni vrednosti v zadnjih treh letih, v letu 2002 zmanjšal. Močan realen porast je razviden tudi pri davku iz dobička. Če pa raziskujemo samo dobiček iz poslovanja, dobimo rezultate, ki smo jih strnili v preglednici 11.

V zadnjih petih letih je bil dobiček iz poslovanja le v letu 2000 razmeroma visoko pozitiven. V treh od petih let pa je izguba iz poslovanja presegala 150 milijonov SIT.

Sredstva, ki so do leta 2001 kazala rahel trend povečanja, so pokazala v letu 2002 v glavnem trend

Preglednica 14: Gibanje indeksov obveznosti do virov sredstev po cenah leta 2002

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Obveznosti do virov sredstev	101	98	113	104	100
Kapital	106	104	114	105	100
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	22	80	77	71	100
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	94	80	122	112	100

Preglednica 15: Indeksi števila zaposlenih in dodane vrednosti

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Povprečno število zaposlenih po delovnih urah	108	99	96	94	100
Dodana vrednost (DV)	97	93	99	88	100

Preglednica 16: Indeksi finančnih kazalcev poslovanja (letu 2002=100)

KAZALCI	Leto				
	1998	1999	2000	2001	2002
Finančna neodvisnost (kapital/sredstva)	225	209	198	188	100
Kratkoročni koeficient(kratkoročna sredstva / kratkoroč. obveznosti)	140	140	121	104	100
Razmerje kratkoročnih poslovnih terjatev in obveznosti (kratkor. poslovne terjatve / kratkor. posl. obveznosti)	61	68	65	63	100
Finančne naložbe v sredstvih (dolg. in krat. finančne naložbe / sredstva)	133	118	86	87	100
Delež opredmetenih osnov. sred. (opr. osn. sred. / sredstva)	147	143	123	107	100
Delež zalog v sredstvih (zaloge / sredstva)	132	99	114	118	100
Koeficient zadolženosti (finančne in poslovne obveznosti / obveznosti do virov sred.)	109	94	103	108	100
Delež neto dolga(neto dolg / obveznosti do virov sredstev)	132	120	104	96	100
Celotna gospodarnost (prihodki / odhodki)	129	125	116	106	100
Dobičkovnost prodaje(dobiček iz poslovanja / čisti prihodki iz prodaje)		150	210	185	100
Dobičkonosnost kapitala (neto dobiček / kapital) - ROE		119	186	166	100
Dobičkonosnost sredstev (neto dobiček / sredstva) - ROA		125	195	164	100
Prihodki na zaposlenega - v tisočih (prihodki / povp. št. zap.)	10.951 104	11.410 108	12.650 120	13.415 127	10.555 100
Stroški dela na zaposlenega - v tisočih (str. dela / povpr. število zaposlenih)	3.816 113	3.833 113	3.872 114	3.797 112	3.383 100
Plače na zaposlenega - v tisočih (stroški plač / povpr. število zaposlenih)	2.673 113	2.675 113	2.720 115	2.687 113	2.360 100
Čisti dobiček na zaposlenega - v tisočih (čisti dobiček / povpr. število zaposlenih)	222 82	395 145	380 140	387 142	272 100
Čista izguba na zaposlenega - v tisočih (čista izguba / povpr. število zaposlenih)	333 268	207 167	52 42	72 58	124 100
DV na zaposlenega - v tisočih (dodana vred. / povp. število zaposlenih)	4.407 111	4.617 115	5.036 126	4.600 116	3.993 100
Osn. in neopredmetena sredstva na zap. - v tisočih (osn. in neopr. sredstva / povp. št. zap.)	182	196	161	163	100
Delež prodaje na tujih trgih (čisti prih. Iz prodaje na tuj. trgih /prihodki)	67	66	90	106	100
Delež denarnega toka iz poslovanja v prihodkih (amort. in dobiček zmanjšan za izg. / prihodki)	90	152	143	128	100
Delež amortizacije (amortizacija/ odhodki)	135	150	127	117	100
Delež stroškov dela (stroški dela/odhodki)	140	132	111	94	100
Delež prodaje na tujih trgih (čisti prih. iz prodaje na tuj. trgih /prihodki)	67	66	90	105	100

padanja. Zlasti izrazit trend prejšnjih treh let se je jasno ohranil pri opredmetenih osnovnih sredstvih. Pomembno so se zmanjšale tudi zaloge, kar vsekakor prispeva k zmanjševanju stroškov poslovanja.

Obveznosti do virov so imele po rastočem trendu do leta 2001 v letu 2002 rahel padec. Vendar pa žal beležimo izrazit porast pri dolgoročnih finančnih in poslovnih obveznostih, kar nakazuje povečanje zadolževanja panoge.

Po štiriletnem padanju se je število zaposlenih v letu 2002 povečalo za 6,2 % ali za 106 delavcev. K temu je po našem mnenju prispevala širitev v dejavnost lesarstvo in porast števila aktivnih družb iz 65 v letu 2001 na 73 v letu 2002, kar je razvidno iz preglednice 8. Dodana vrednost iz leta v leto niha, kaže porast v letu 2002 in je v tem letu dosegla tudi najvišjo vrednost v obravnavane obdobju.

Finančna neodvisnost, ki je bila v obdobju 1998–2001 skoraj konstantna se je v letu 2002 pomembno poslabšala in znaša le okoli 60 % vrednosti iz omenjenega obdobja. Zato se kot je razvidno iz preglednic 12 in 14 ter ostalih podatkov družbe zaradi slabih poslovnih rezultatov zadolžujejo. Z dolgovi gozdarstvo financira nove poslovne dejavnosti kar povečuje obseg celotne dejavnosti. Žal zaenkrat to še ne povečuje donosnosti kapitala, dolgoročno pa pomeni mnogo večje tveganje poslovanja. Gozdarske gospodarske družbe

na ta način postajajo vse bolj podobne povprečnim gospodarskim družbam v Sloveniji.

Opredmetena osnovna sredstva še naprej padajo, celotna gospodarnost gozdarstva pa v letu 2002 ni v celoti več v skladu s rahlim pozitivnim trendom, značilnim do leta 2001. Prihodki na zaposlenega so v letu 2002 realno padli (padanje cen od 1996 dalje) pri čemur je porast stroškov realno še nižji (velika prizadevanja gozdarskih gospodarskih subjektov za znižanje stroškov). Ob sicer rahlem povečanju dodane vrednosti se je kapital na zaposlenega v letu 2002 spet zmanjšal. Zaradi vključevanja drugih dejavnosti (lesarstvo) se je povečal delež izvoza. Kljub vsemu pa se davki iz dobička povečujejo.

4 ZAKLJUČEK

Pričujoča raziskava kaže še vedno na dokaj intenzivno dogajanje v gozdarskih gospodarskih družbah. Izrazitih enosmernih trendov ni. Gozdarstvo spreminja svojo poslovno strukturo in skuša z vključevanjem drugih dejavnosti ohraniti število zaposlenih in zagotoviti večjo stabilnost v poslovanju. S tem skuša čim bolj zmanjšati negotovost poslovanja, ki izhaja iz koncesijskega razmerja in traja že od leta 1994. Razrešitev tega problema bi pomenilo začetek ukvarjanja s dejanskimi problemi panoge in bi bila vsem le v korist.